

JEBRON INFO

MAANDELIJKS DIGITAAL INFOBLAD

augustus- september 2024-2025

JEBRON

2024-2025

Inhoud

02 AGENDA .SEPTEMBER – OKTOBER 2024

04 Panelgesprek Alternatieve christelijke gemeenschappen (Emmaüs november 2023)

08 TOESPRAAK VAN TONY VAN HAVER OP WERELDVLUCHTELINGENDAG 20 juni 2024 in GENT.

10 CIMIC NIEUWSBRIEVEN JUNI en JULI 2024 – editoriaal (fragmenten)

13 Stefan Hertmans roept op tot meer medemenselijkheid: “Kunnen we het een beetje waardig houden?”

16 Henri Bontenbal: Een politiek van hoop

20 Nee, meneer De Wever, het is niet mijn schuld als u straks verliest van Vlaams Belang

22 Extreemrechts populisme zal juist meer migratie in de hand werken, in plaats van minder’

24 Yair Golan, een held van 7 oktober, moet links in Israël reanimeren. Een andere stem uit Israël

Jaarthema:

NIETS MENSELIJK IS DE BIJBEL (PSALMEN) VREEMD!

AGENDA.SEPTEMBER – OKTOBER 2024

Maandag 2 september van 19.30 tot 21.45 uur in De Mantel van Sint Maarten: **Bijbels leerhuis**. Wij beginnen dit leerhuisjaar met een zoektocht naar de bijbelse wortels van de christelijke/katholieke geloofsbelijdenis.

Zondag 8 september om 10.30 uur in De Werfkapel: **startdag**

De bijbel: één grote midrasj bij het verschijnen mens (woorden van Han Reckens) – Een inkijk in de proloog van Genesis (hst 1-4) en de plaats van De Psalmen in de joodse bijbel aan de hand van Psalm 1.

Vorbereid door Groep 3

Zondag 22 september om 10.30 uur in De Werfkapel:

Thema: Verwondering als geboorteplaats van de religie: Psalmen 8

Vorbereid door Groep 1

Zondag 6 oktober om 10.30 uur in De Werfkapel: **Wees dankbaar en blij met de keuzemogelijkheid:** Psalmen 33 en 34
Vorbereid door groep 2

Maandag 7 oktober van 19.30 tot 21.45 uur in De Mantel van Sint Maarten: **Bijbels leerhuis.** Wij vervolgen onze zoektocht naar de bijbelse wortels van de christelijke/katholieke geloofsbelijdenis.

Zondag 20 oktober om 10.30 uur in de Werfkapel: **God zoeken in stilte op weg naar een 'andere wereld'** met de keuzemogelijkheid: Psalmen 121 en 122 (zijn alle twee pelgrimspsalmen)
Vorbereid door groep 4

DONDERDAG 24 OKTOBER 2024

Hierbij reeds enige informatie over de boekvoorstelling op donderdag 24 oktober 2024.,meer details over ons initiatief...

donderdagavond 24 oktober 2024 om 19u30 – 22u

Netwerk, Houtkaai 15, 9300 Aalst (op 5 min. van het station)

spreker: prof. dr. Bram Vervliet (KU Leuven)

onderwerp: Waarom we bang zijn. De oorsprong en toekomst van angst

toegangsprijs: 7 euro of met UiTPAS aan kantsentarium: 1,50 euro

organisatie: Vredeshuis Aalst i.s.m. Emmaüs, huisvandeMens Aalst, Jebron

Zondag 3 november om 10.30 uur in de Werfkapel: **Allerheiligen Lofzang op de Thora en op hen die de weg van de Thora met vallen opstaan proberen te gaan: Psalm 119** (deel 1 van de langste psalm uit de 150, namelijk 176 verzen).
Vorbereid door groep 3

Maandag 4 november van 19.30 tot 21.45 uur in De Mantel van Sint Maarten: **Bijbels leerhuis** waarin we onze zoektocht naar de bijbelse wortels van de christelijke/katholieke geloofsbelijdenis vervolgen.

Panelgesprek Alternatieve christelijke gemeenschappen (Emmaüs november 2023)

OVER JEBRON – bijdrage van Paul De Witte

1. Een uiterst korte historiek.

Maandag 18 januari 1976: een dekenale samenkomst met veel mensen op initiatief van deken De Vos om te peilen naar mogelijkheden voor de opstart van een jeugdpastoraal initiatief. Aan de kapucijn Guido Debree werd gevraagd dit proces op gang te trekken. Zo gebeurde. In de Paasvakantie werd tijdens een samenkomst met jongeren de naam Jebron geboren: JE Bron, JEUGD naar de Bron en JEZUS Bron. Drie polen werden vooropgesteld: Ontmoeten, Bezinnen en Informatie. Na de dood van de priester die in het Begijnhofhuis woonde kwam dat huis vrij en werd het met steun van de dekenij voor bewoning door Jebron klaar gemaakt.

Vanaf dat moment begon een geschiedenis van bijna 48 jaar die tot op vandaag is doorgelopen. Veel is er gebeurd. We kunnen de evolutie kort als volgt samenvatten: van een jeugdpastoraal centrum naar een plaatselijke open christelijke gemeenschap. De weg die we zijn gegaan heeft geregeld gebotst met de kerkelijke verantwoordelijken, ook al hebben wij nooit bewust de polarisatie gezocht. Toch is het gesprek gaande gebleven tot op vandaag en daar zijn we blij mee.

Nu we niet meer beschikken, noch over de Begijnhofkerk, noch over het Jebronhuis (Begijnhof 1) zijn wij letterlijk dakloos geworden. Voor onze vieringen hebben we een vaste plek gevonden in de Werfkapel, voor ons bijbels leerhuis in de Mantel van Sint Maarten (dekenaal secretariaat).

Laat ik na deze uiterst summiere historiek onze visietekst even lezen waarin we ons nog steeds herkennen. In deze tekst tellen alle woorden mee.

2. Een visietekst van ongeveer 20 jaar geleden (die nog steeds de verwoording is van onze droom).

Als zoekende mensen levend in deze tijd
willen wij ons oefenen
in een andere manier van kijken, luisteren en spreken,
een andere manier van gaan en leren.
Kijken doen we met de blik van de zwakken en de kleinen,
met wier ogen en stemmen in de samenleving nauwelijks rekening wordt gehouden.
Luisteren willen we naar vreugde en pijn in de verhalen van mensen,
naar de tekenen van onze tijd, naar woorden die perspectief geven aan onze gemeenschap.

Spreken oefenen wij in naam van wie monddood gemaakt wordt.

Met mensen gaan we een weg waarbij we vooral oog hebben voor hen die langzaam vooruit komen, voor alles wat kwetsbaar en weerloos is, voor alles wat en voor allen die door een niets ontziende economie dreigen vertrapt te worden.

Leren gebeurt tijdens spontane of georganiseerde leerhuizen waar de vaak dodelijke mechanismen van onze samenleving geanalyseerd worden, waar verhalen van bevrijding klinken die in ons de hoop levend houden op een andere wereld die mogelijk is, waar ons samenleven zelf kan uitgroeien tot een proeftuin van die nieuwe wereld in gerechtigheid.

Om dit te kunnen, zoeken we inspiratie.

De bijbel is een eeuwenoude traditie met verhalen over JHWH, de ENE, de Profeten en bij uitstek Jezus Messias waarin velen van ons inspiratie vinden. Eveneens vinden we steun in teksten van andere religies of ideeën van denkers. In deze verscheidenheid van inspiratiebronnen vinden wij verbondenheid bij elkaar. Daarom komen wij op geregelde tijdstippen samen waar we vieren rond brood en wijn met verhalen uit de hertaalde en geactualiseerde bijbel en menselijke verhalen van hier en nu, verhalen levend in onze maatschappij.

Tijdens die momenten van samen vieren is er ruimte voor woorden, stilte, zang en symbolen, die het hart van de aanwezigen verwarmen en zo de gemeenschap op de been houden.

In dit zoeken vinden we bondgenoten met wie we op tocht kunnen gaan en door wie wij ons gedragen weten.

3. De tering naar de nering gezet.

Omdat wij ons uitdrukkelijk als “christelijke” gemeente delen we mee in de klappen van een steeds kleiner wordende groep mensen die zich in het christelijk – laat staan kerkelijk – verhaal nog willen herkennen.

Daarom focussen we vandaag op 2 peilers:

- **Een hedendaagse liturgie** waarin we blijven zoeken naar een hedendaagse taal, naar sprekende symbolen, naar een door de bijbelse profeten (waaronder Jezus van Nazaret) geïnspireerde sterke kritische maatschappelijke betrokkenheid. Een gemeenschap waarin vrouwen en mannen in volkomen gelijkwaardigheid voorgaan en het woord nemen; waarin de vrije voorbeden een centrale plaats innemen, waarin brood en beker worden gedeeld.

Zo lezen we in een tekst van Romano Guardini, die toch niet kan verdacht worden van tafelspringerij of blinde progressiviteit?

In een brief aan de Duitse kerk schreef hij reeds in 1964 het volgende:

Is de liturgische handeling en daarmee alles wat liturgie heet, niet zozeer historisch bepaald – antiek, middeleeuws of barok – dat men haar eerlijkerwijze helemaal moet opgeven? Moet men zich niet rekenschap geven van het inzicht dat de mens van het industriële tijdperk en de door haar bepaalde sociologische structuren, eenvoudig niet meer in staat is tot de liturgische act? En moet men, in plaats van over vernieuwing te spreken, niet liever overleggen op welke

*manier de heilige geheimen gevierd moeten worden zodat de huidige mens er met zijn
waarheid in kan staan?*

Laat ik er nog twee citaten aan toevoegen:

Niet de woorden,

Maar hetgeen ze oproepen,

Beslist of en hoe

God achter een chiffré te voorschijn komt.

(Henk Abma)

Ik geloof niet in God, hemel, heilig

Wanneer geloven wordt opgevat in de vulgaire zin van het woord:

voor waar aannemen zonder bewijs.

Ik geloof wel in God, hemel, heilig,

Wanneer geloven wordt opgevat als

Een werkzaamheid van de scheppende verbeelding.

Daardoor krijgen die woorden wel een heel andere lading.

Maar zo'n vertaling loont,

want er is een tijd geweest waarin

*“grote woorden het leven hebben geheiligd in plaats van vernietigd,
de menselijke maat hebben geëerd en niet gekleineerd.*

Ze hebben het verlangen vorm en richting gegeven,

ze hebben gemeenschap gesticht.

Ik denk dat het mogelijk moet zijn ze in die zin te reconstrueren

- en volgens mij is dat ook nodig –

omdat je misschien wel onze grote woorden kunt afschaffen,

maar niet het verlangen waarvan ze altijd hebben geleefd!

(Frans Kellendonk)

- **Een bijbels leerhuis**, zonder hetwelk de liturgie – naar een woord van Huub Oosterhuis – aan het galmen gaat en dreigt te verzanden in vaak nietszeggende en vrijblijvende woordenkramerij. In het leerhuis wordt – in de lijn van het rabbijnse jodendom – soms gediscussieerd op het scherp van de snee. En dat moet kunnen op voorwaarde dat er “op het einde telkens weer de liefde is. Naar een woord van Jonathan Sacks: “ant ook al kunnen de deelnemers het gevoel hebben dat ze elkaars vijanden zijn, 'Waheb in Soefa' - aan het einde is er liefde.”

Wie meer wil weten over de methodiek en de pastoraal-theologische betekenis van het bijbels leerhuis, zie de inbreng van Paul De Witte onder de titel ‘*Contextueel bijbel lezen in het leerhuis*’, in *De bijbel lezen, gisteren vandaag en morgen*, Averbode 2020, p. 115-134.

Laat ik dit deeltje eindigen met een tekst van Huub Oosterhuis:

Ben van religie niet.

Heb wel de stem gehoord

van het bevrijdingsvisioen

dat gloedrood in de Joodse Bijbel

staat geschreven:

'Gelijke rechten op geluk

*de zachte krachten van de solidariteit
genadebrood voor ieder mens
uittocht uit alle wrede slimme
martelende slavernijssystemen
ooit en steeds opnieuw bedacht.'*
*De stem die dit
tot mijn geweten spreekt
is goed voor mij.
En als ik zing uitzinnig ingetogen
in eigen zieletaal, of Bach aanhoor:
't gaat over dit, die god alleen
En verder godsdienst.*

4. Nog enkele losse bedenkingen.

- Tussen hoop en vrees

We leven we met een zekere vrees voor verdere afkalving. Denkend aan de joodse samenkomst in de synagoge, waarbij de *MINJAN*, een belangrijk ijkpunt is: we moeten met minimum 10 mensen (mannen bij de joden) samenzijn om een samenkomst te kunnen laten doorgaan.

Maar we blijven het woord van een Aalsterse priester indachtig: we moeten niet tellen (met hoeveel of hoe weinig we nog zijn, maar we moeten wel blijven vertellen.

- Blijven vertellen

We betreuren het dat het bevrijdend joods (TeNaCH of Oud Testament) en christelijk verhaal (Nieuw Testament) steeds verder lijkt te verdampen; Dit kan ernstige gevolgen hebben: wanneer als we als samenleving niet doordrongen blijven van de kernwoorden uit Genesis 1, dat de mens, elke mens geschapen is naar het beeld van de ENE (en dus van goddelijke waarde is: vreemdeling, vluchteling, mens met een beperking, mens van kleur), en dat elke mens ook geroepen is om deze God uit te beelden, dan is het hek van de dam en wordt deur geopend naar ongelijkheid, racisme, antisemitisme, anti-islamisme, enzovoort.

- Getuigen naar de grotere gemeenschap toe.

Onze inzet binnen maatschappelijke kritische groepen, die weten waar we voor staan en waar we onze spirituele mosterd halen, maakt dat wij sporadisch met allerlei mensen ter sprake kunnen brengen, wat voor ons geloven betekent en wat wij verstaan onder de naam 'God'. Zie hierboven de tekst van Huub Oosterhuis.

- Liturgische ketterij

Tijdens de katholieke eucharistievieringen worden de aanwezigen onmiddellijk voor de communie (wij noemen dat in onze vieringen: delen van brood en beker) uitgenodigd om het volgende uit te spreken: *'Heer, ik ben niet waardig dat Gij tot mij komt, maar spreek en ik zal gezond worden.'*

Wij wensen natuurlijk niet over ketterijen blijven spreken, maar dit is wel een fundamentele afwijking van de weg die Jezus is gegaan. Hij die alle mensen waardig achtte om te participeren in en mee te werken met het messiaans project van bevrijding, is mede door deze radicale keuze op een Romeins slavenkruis vermoord, met medeweten van de Jeruzalemse priesterkaste van zijn dagen.

Waarom veranderen we deze kerkelijke woorden niet in iets als: *ENE, onze God, wij danken Je omdat Jij ons – wie we ook zijn - door Jezus onze broeder en voorganger, waardig hebt bevonden om mee te werken aan Jouw project van bevrijding en gerechtigheid. Vanuit deze ervaring delen we nu samen brood en beker, waarin Jezus de kern van zijn leven symbolisch heeft samengevat.*

- Bijbelse epiloog

Elia is de bijbelse profeet bij uitstek. In de joodse traditie zal hij voorafgaan aan de komst van de Messias en de doorbraak van de Messiaanse tijd. Toch is en blijft Elia een mens.

Dat wordt duidelijk in het beroemde verhaal van Elia op de Horeb in 1 Koningen 19.

Volkomen ontgoocheld komt hij na een tocht van 40 dagen en nachten aan bij de berg, waar het allemaal ooit is begonnen: op de Horeb of de Sinai.

Daar staat hij dan: Elia, die volgende woorden uitspreekt: *De kinderen van Israël hebben jouw verbond verlaten, jouw slachtplaatsen hebben zij verbrijzeld, jouw profeten hebben ze met het zwaard vermoord. ik alleen ben overgebleven en nu trachten zij ook mijn levensadem van mij weg te nemen.*

In deze laatste woorden wordt de uiteindelijke mislukking van Elia en zijn eenzijdig verticale spiritualiteit van de ladder (die het heeft over boven/hoog en onder/diep) duidelijk. Hij heeft niet gekozen voor de spiritualiteit van **de horizontale weg** (en dus de echt politieke weg) van het leven (christenen worden in de Handelingen van de Apostelen driemaal '**mensen van de weg**' genoemd) , waardoor hij niet heeft gezien dat er in Israël 5000 mensen waren die hun knieën niet hebben gebogen voor de god van macht en bezit Baäl.

Dat hij dit niet heeft gezien moet voor ons vandaag een aanzet zijn om vanuit het HOREN VAN HET WOORD (Sjema Israël) te kijken naar deze onze wereld.

TOESPRAAK VAN TONY VAN HAVER OP WERELDVLUCHTELINGENDAG 20 juni 2024 in GENT.

Kameraden,

Elk jaar sterven er mensen aan onze Europese grenzen. Zij waren vertrokken uit een oorlogs- of geweldsituatie en op zoek naar vrede en rust. Zij waren vertrokken uit een extreem armoedig, uitzichtloos bestaan en op zoek naar levensmogelijkheden. Zij waren vertrokken uit een situatie van vernedering, discriminatie en levensgevaar omdat zij op één of ander gebied 'anders' waren en op zoek naar bestaansrecht zoals alle andere mensen. Onder hen veel minderjarigen en zelfs kinderen, die hun ouders of één ervan vergezelden of die alleen vertrokken waren al dan niet met een mandaat.

Maar zij bereikten Europa niet allemaal of geraakten er in elk geval niet binnen want ze stierven op de weg er naartoe of aan de gesloten poorten, aan de voet van de grensmuren of in het water, het equivalent van de Middeleeuwse slotgrachten van graven- en andere kastelen.

In 2023 zijn er aan de Europese grenzen 8 500 mensen gestorven. Tussen 2016 en 2023, 63 000. En dan gaat het alleen over geregistreerde casussen. Niemand kent bij benadering de reële cijfers want velen kwamen om het leven in de Sahara; de kampen in Libië; de Middellandse Zee;

de Atlantische oceaan tussen West-Afrika en de Canarische eilanden; aan de hekkens omheen de Spaanse enclave in Marokko; aan de grensrivier van Griekenland/Turkije; aan de Poolse grens met Belarus; anderen werden teruggestuurd naar de Tunesische woestijn om er te sterven; enz. enz. En wat brengt de toekomst? Wat brengt de uitvoering van de Europese akkoorden met Egypte en andere vrienden van Europa en de zogenoemde Europese migratiedeel?

Het is duidelijk dat het hier niet gaat om accidenten, die inderdaad nu eenmaal gebeuren. Het gaat om het resultaat, dat misschien niet echt gewild is maar dat toch het voorspelbare resultaat is van het Europees beleid én dat van haar lidstaten. Doordat België omringd is door EU-lidstaten vallen er aan onze Belgische grenzen geen slachtoffers maar toch zijn we medeverantwoordelijk voor het Europees beleid en dito praktijk. Bovendien werd onze kust sinds kort een vertrekpunt van vluchtelingen richting het Verenigd Koninkrijk, wat het probleem dus dichterbij ons bed situeert dan we denken. Bovendien kunnen onze regeringen wel een grote rol spelen in het open uitbouwen van het Europees beleid ter zake. Onze betrokken staatsecretaris is heel actief m.b.t. de uitbouw van een Europees asielbeleid. De regering kent dus haar plaats en verantwoordelijkheid.

Een belangrijk element betreft de taak, de middelen en de missie van Frontex. Die discussie betreft o.a. de vraag of het beveiligen van de grenzen de hoofdtaak is van Frontex of dat dit EU-orgaan eerder de mensenrechten – voor Europa de basis weet je wel – moet doen respecteren en afdwingen van de lidstaten. Europa stelt immers dat levens redden niet optioneel is maar de evidentie zelf. Ons eigen land is daarvoor op zijn minst medeverantwoordelijk.

Ik geef één voorbeeld uit de praktijk, vermeld door De Standaard en ik citeer :

“Het schip heeft naar schatting 750 migranten aan boord (....) Ruim negen uur nadat Frontex de Adriana voor het eerst heeft gespot, (...) vragen de Griekse autoriteiten twee commerciële schepen om water, voedsel en brandstof naar de migranten te brengen. Daar blijft het bij. Later beweert Griekenland dat het schip richting Italië koerste en niet richting Griekenland. De migranten “wilden niet eens geholpen worden” luidde de officiële reactie van de Griekse kustwacht. Uit satellietbeelden blijkt echter dat de Adriana urenlang doelloos rondobberde. Wanneer het schip uiteindelijk kapseist en zinkt,(....) gebeurt dat voor de ogen van een reddingsschip van de Griekse kustwacht. Hoewel de Adriana dertien uur nauwlettend in de gaten is gehouden, worden slechts 104 opvarenden gered. Meer dan zeshonderd mensen verdrinken en verdwijnen in de nachtelijke zee. Onder hen naar schatting honderd kinderen.(....) De telefoons van de kustwachters werden pas na drie maanden in beslag genomen. Terwijl die van de overlevenden die zeggen dat ze daarmee de ramp hebben gedocumenteerd, wel meteen werden afgepakt en nooit teruggegeven.”

Dit als een voorbeeld van wat de pers haalt. En al datgene dan dat de pers niet haalt? Ik voeg er één casus aan toe die ikzelf meemaakte als voogd van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen, in casu een Afghaanse jongen van 17. We zochten naar zijn familie inclusief zijn ouders. Ik bespaar u de details hoe we de info bekwamen maar op een bepaald moment moest ik hem meedelen wat het resultaat was van de zoektocht. Het bootje met zijn ouders, zijn broertje en zusje, was vergaan en allen waren verdronken tussen Griekenland en Italië. En toen zei hij (kijkend in mijn ogen) : «Et maintenant, je suis tout seul dans la vie et dans le monde». Ik verzeker u dat het ook bij mij hard binnenkwam. En zo zijn er honderden zo niet duizenden.

Kameraden,

We willen niet discussiëren wie in welke casus welke verantwoordelijkheid heeft. Wij willen wel dat deze nachtmerrie ophoudt. En wij willen uitdrukkelijk stellen dat zowel de Europese Commissie als onze vele regeringen en haar leden, hieromtrent een verantwoordelijkheid hebben. De teerlingen zijn sinds 9 juni geworpen. Mag ik stellen dat wij allen aandringen opdat

ook dit dossier de nodige aandacht krijgt en dat er werk gemaakt wordt van een humaan denken omtrent migratie. De Europese en humanistische waarden zijn de onze sinds de tijd van het Oude Griekenland, over de christelijke Middeleeuwen en Renaissance én over de tijd van de Verlichting en de Franse Revolutie, tot de tijd na de aanname van de universele declaratie van de mensenrechten. Deze basiswaarden en dus het respect voor het – op zijn minst – menselijk leven, moeten de leidraad worden van het beleid.

En laat onze eerste zorg niet zijn of wij al dan niet overspoeld worden door horden asielzoekers, want dat is niet zo. Laat onze eerste zorg zijn dat onze solidariteit voor een beter leven niet beperkt blijft tot onze eigen land-, volk of continentgenoten. Het optrekken van muren is geen oplossing; wat we nodig hebben zijn bruggen. Asielmigratie is een mondiale realiteit die moet worden benaderd via internationale samenwerking. Samen kunnen we een realistisch en rechtvaardig systeem creëren.

Vandaag gedenken we hier aan dit beeld van de verdwenen personen, zo symbolisch naast het Gravensteen, de vele vluchtelingen die de dood vonden onderweg naar hun toekomst, die ze nooit bereikten. We buigen het hoofd bij zoveel leed van zoveel mensen. Wij willen hen niet vergeten en wij willen ijveren opdat dit niet meer gebeurt. En vergeten we het niet : “de solidariteit heeft (een) lange adem” (Paulus, 1 Korintiërs, 13, 4).

CIMIC NIEUWSBRIEVEN JUNI en JULI 2024 – editoriaal (fragmenten)

Cimic is de afkorting van Centrum voor intercultureel management en internationale communicatie)

Uit de Nieuwsbrief van mei-juni

‘De wereld heeft gezwegen’ luidde de titel van de eerste roman (1956) van Elie Wiesel, Nobelprijswinnaar voor de Vrede in 1986. Vandaag wordt de stilte rond bloedbaden wel doorbroken – hoewel niet in elk continent – en ‘spreekt’ de wereld bijvoorbeeld bij monde van de Verenigde Naties en het Internationaal Strafhof in Den Haag.

Maar kan vrede door ‘spreken’ afgedwongen worden? Het Amerikaans gerechtshof heeft ex-president Donald Trump 34 keer schuldig bevonden, maar zijn kiezers geloven er niets van en vinden net het gerecht schuldig en vooringenomen.

Er wordt wel getwist over de begrippen genocide, moord, collateral damage, oorlogsmisdaden, mensenrechtenschendingen, ‘militaire operaties’ of oorlog, maar men is er nooit bij als “de lichaamsdelen in het rond vliegen”, zoals getuigen hartverscheurend uitschreeuwen op tv. De kijker moet het zich voorstellen, of wordt gewaarschuwd voor harde beelden. Worden we het steeds meer gewoon en immuun?

Toch is één boodschap duidelijk: het gaat niet goed met de wereld en we moeten ons gaan voorbereiden en verdedigen tegen wat komt. Dat mag wat kosten, grenzen moeten dicht, muren opgetrokken en bewapening is nu eenmaal noodzakelijk.

Veel vrede hangt er niet in de lucht en dat krijgen we aan onze kleinkinderen niet uitgelegd, want de meesten onder ons hebben dat nog nooit meegemaakt.

Christine Gruwez vatte het in haar ontmoeting op 29 april goed samen: de samenhang is zoek en dat veroorzaakt wonden. De organische samenhang van mens en gemeenschap is doorbroken en vervangen door polariserende machtssystemen die het onbehagen doen stijgen en mensen tegen elkaar opzetten.

'Hamas' heet de Palestijnse vijand en heeft geen menselijk 'gelaat' meer, 'het' is een object dat moet worden vernietigd en 'het' wordt sinds de eerste kolonisten het recht tot 'spreken' ontzegd. Dat islamitische ethiek evenwaardig is als joodse ethiek en er zelfs goed op lijkt, wordt verzwegen.

Beide wijsheidstradities worden niet aangeboord om het waarachtig en waardig spreken terug te ontdekken opdat er erkenning zou kunnen groeien, maar de burens zijn voor elkaar niet meer 'on speaking terms'. Belangen en macht gaan voor.

Het gaat niet om wat recht en billijk is, maar om 'morzels' grond met letterlijke of figuurlijke ruïnes erop en vermeende schatten eronder. Hetzelfde geldt voor de situatie in Oekraïne en Rusland, maar ook voor de toestand in Oost-Congo, Soedan, waar de oorlogstol elke dag stijgt en de ellende onwezenlijk en onbeschrijfelijk is.

Gruwez pleit voor het recht op kwetsbaarheid. Kwetsbaarheid blijkt het sleutelwoord om het menselijk bestaan in al zijn omvang te omschrijven.

In deze nieuwsbrief besteden we op verschillende manieren aandacht aan die kwetsbaarheid die we best ook opsporen in onszelf, willen we de kwetsbaarheid van de andere aanvoelen en toelaten.

Terwijl we terecht bang zijn voor de gevolgen van de verkiezingen, die beloven megaveranderingen teweeg te brengen, zoeken we troost in een beetje goedheid, een beetje waarheid en een beetje schoonheid.

"Und doch bleibe Ich stets bei Dir", schreef Franz Rosenzweig op het eind van zijn korte leven. Maar wie is 'Ich' en wie is 'Dir'? En Elie Wiesel citeert een midrasj (verhalende actualisering van de Tora): "Als de mens al zijn plichten heeft volbracht maar niet aan de vrede heeft bijgedragen, dan is het alsof hij niets heeft gedaan".

Uit de Nieuwsbrief van juni-juli

Het is wellicht de meest voorkomende denkfout: te denken dat de wereld is zoals ik hem zie. Dat zorgt voor dagelijkse misverstanden met partners, kinderen, collega's, die de wereld allemaal net iets anders blijken te zien, en dus denken dat de wereld is zoals zij hem zien.

Dit soort misverstanden wordt vele malen uitvergroot als het gaat over contact tussen verschillende culturen. We kunnen dat negeren, maar dan worden we te pas en te onpas geconfronteerd met onverwachte en onbegrijpelijke situaties.

De antropoloog Rik Pinxten noemde dat de koloniale attitude: wanneer we niet beseffen dat we naar een andere cultuur kijken door onze eigen ogen, met onze eigen denkkaders. Uiteraard kunnen we niet door iemand anders' ogen kijken, maar we kunnen wel onze blik verruimen door in dialoog te gaan en naar de ander te luisteren."

Dat schrijft Edel Maex in het voorwoord van 'De emoties tussen ons' van Batja Mesquita, een van de boeken die we als zomerlektuur aanbevelen.

Van die koloniale attitude waarover Rik Pinxten spreekt, zijn we nog niet genezen. Het maakt het vandaag zo verschrikkelijk moeilijk om op een andere manier met de werkelijkheid, zeg maar de grote wijde wereld om te gaan.

De reflex die we zowel bij de Europese als bij de meeste landelijke verkiezingen hebben afgelezen, is momenteel: "wij hebben het bij het rechte eind. Zoals wij het leven bekijken en invullen, is het de beste manier en we proberen het met alle macht en met alle middelen zo te houden". Dat heet status quo.

Op de eerste dag van de vakantie zijn er in Zaventem 83.000 reizigers met het vliegtuig vertrokken, vermoedelijk niet om veel te investeren in dialoog, maar eerder om te genezen van een soort routine. Misschien om 'koopkracht' om te zetten in wat wij ervaren als 'genieten'. We trekken de wijde wereld in, maar die wereld blijft tegelijk – zelfs in het land van bestemming – vermoedelijk 'ver van mijn bed'.

Overigens heerst de toon: wat kunnen we eraan doen dat Marokko, Tunesië en Mauritanië met Europees geld migranten in de woestijn achterlaat? Wat ben je ermee gebaat dat je weet dat de Verenigde Arabische Emiraten (waar menigeen op zijn reis een tussenlanding maakt) zowel Soedan als Zuid-Soedan in een wurggreep houden? Wat is er mis mee als Europa zijn belangen 'elders' wil beveiligen en verdedigen? Als elk land voor zijn eigen deur veegt, is het toch opgelost?

Maar zo simpel is het natuurlijk niet. Vandaag is alles met alles en iedereen met iedereen vervlochten. Sinds eind 19de eeuw werd er in veel landen langzaamaan 'gekozen' voor een democratische beleidsvorm om het wel en wee van een bevolking te sturen. Maar de globale (vooral financiële en economische) wereldverhoudingen zijn gaandeweg fundamenteel veranderd.

Zodanig zelfs dat Paul Verhaeghe stelt dat de huidige democratievorm waarin de balans tussen gelijkheid en vrijheid danig is verstoord, moet evolueren naar een deliberatieve vorm van democratie, waarin niet zozeer de partijen, maar de burgers zelf aan het woord komen. Hij beargumenteert dit in een toespraak die voor het Goethe Instituut en de G1000 werd gehouden. Dat menswaardigheid en kwetsbaarheid in een democratie moeten worden beschermd door een goed beleid lijkt evident. Maar als de huidige vorm van democratie niet meer werkt vanwege o.a. participatie, neoliberalisme en gevaarlijke geopolitiek komt natuurlijk ook die kwetsbaarheid van de mens en van de planeet zelf in het gedrang.

Dat brengt ons telkens weer bij de vraag wat de mens bezielt en wie hij of zij in wezen eigenlijk is?

Voor Navid Kermani, die in september de Thomas Mann-prijs krijgt, gaat het in essentie over het recht op waardigheid. Waardigheid en kwetsbaarheid heeft Kermani pas goed ontdekt bij de dood van zijn vader, toen hij het dode lichaam 'mocht' wassen.

Dat vertelde hij n.a.v. de oorlog in Israël en Gaza in een pakkende toespraak tijdens een solidariteitsconcert in het Berliner Ensemble in Berlijn, niet ver van de plaats waar de 'Endlösung' van de Joodse mensen werd gepland.

Toch is er ook recht op hoop, altijd. Maar hoop – zo weten we intussen – veronderstelt actie en moet 'gedaan' worden. Het moet gezegd dat bijvoorbeeld de goedkeuring van de Natuurherstelwet een hoopvolle en cruciale stap is in de richting van het beschermen van de biodiversiteit en het tegengaan van de gevolgen van klimaatverandering.

De wet werd op de valreep aangenomen door het Europees parlement. In elk geval zal er – steeds op de valreep – meer betrokkenheid van de burger worden gevraagd als het gaat om preventie, duurzaamheid, klimaatbewustzijn en geopolitieke valkuilen die veel, zoniet alles te maken hebben met macht en bezit(terigheid).

Stefan Hertmans roept op tot meer medemenselijkheid: “Kunnen we het een beetje waardig houden?”

Op vraag van het theaterhuis NTGent schreef Stefan Hertmans de tekst Het lied der smekende moeders. Het is een oproep tot meer waardigheid en medemenselijkheid. Een oproep tot meer u.

Johan Faes – De Standaard 4 juni 2024

Goede burger, van Thebe tot Tel Aviv, van Gaza tot Gent. Dinsdagmiddag om half één spreekt Stefan Hertmans u toe aan het stadhuis van de Fiere Stede, vanop een verhoogje -boven de Pacificatiezaal. Niet dat hij zich verheven voelt, maar omdat hij iets te zeggen heeft en hoopt dat u ernaar luistert. Omdat hij wakker ligt van onze omgang met zwakkeren en de uitholling van onze attitudes. Omdat hij een schrijver is die met engagement in de samenleving staat. Omdat hij een schrijvende burger is. Omdat hij een burger is.

De vraag kwam van theatermaker Milo Rau, die in het kader van het All Greeks-festival aan een update dacht van Smekelingen, de tragedie van Euripides. Het antwoord van Hertmans luidt Het lied der smekende moeders, een literair statement, sociaal bewogen en politiek beladen, waarin de redenaar soms een rapper wordt, hopt van het ene tijdvak naar de volgende conflictzone, een middel-eeuwse paus laat rijmen met Stromae. Het is een tekst die je hardop doet lezen, waarop je Hertmans de vraag kunt stellen:

Hebt u Het lied der smekende -moeders hardop geschreven?

“Ha, nee, ik kan niet luidop schrijven. Maar op een bepaald moment heb je dat ritme te pakken en gaat het vrij snel. Na een brainstorm met Milo Rau over Griekse tragedies en wat daar actueel aan is, wandelde ik weg met een probleem: ik wilde mezelf niet herhalen, niet weer de predikende burger zijn. In mijn essaybundel Verschuivingen heb ik het daar allemaal over gehad en over een periode van veertig jaar heb ik heel veel over Antigone geschreven en over de rol van de vrouw in die tragedies, Nomos tegenover Dike, de mannelijke wet die om principes en logica draait, en de traditionele ethische houding, vaak de vrouwelijke afwijking van de wet die nodig is om empathie en menselijkheid te bewaren.”

“Rau wees me op Euripides’ -Smekelingen, waarin zeven helden optrekken tegen Thebe voor de opvolging van Oedipus. Zijn tweelingzonen Eteokles en Polyneikes keren zich tegen elkaar en vechten tot de dood, maar hun oom Kreon wil Polyneikes niet laten begraven omdat hij een vijand van de staat is. Waarop Antigone: ‘Uw wet kan me niet schelen, ik wil mijn broer begraven.’ Theseus, de leider van Athene, wil zich niet mengen in het conflict, maar uiteindelijk zet hij een soort blauwhelmen-operatie op om de lijken te recupereren en geeft hij de asse van de zeven gesneuvelden aan hun moeders om te begraven. De menselijke waardigheid primeert. Respect voor de vijand zelfs. Als je kijkt naar de Donbas vandaag, dan weet je waar ik het over heb. Antigone in -Molenbeek, dat ik in 2017 schreef, gaat over een zus die de bodybag van haar broer, een zelfmoordterrorist, opeist. Waar sta je dan met het recht? Maar ik wilde mezelf dus niet herhalen, en ik wilde vooral niet moraliseren. Het lied der smekende moeders is associatiever, meer een gedachtestroom in gulpen, een koortsdroom van ontploffende beelden. Het liet me toe in een anachronistische ruimte te duiken waarin Gaza en Thebe er tegelijk zijn.”

Kun je in een periode die historisch gezien alsmaar cyclischer aandoet, nog spreken van anachronismen? Wat is er nog tegentijds?

“Misschien moeten we een ander woord vinden voor anachronisme. Ik heb altijd geweigerd om mee te gaan met het pessimisme van het cyclisch denken à la Nietzsche of Toynbee, maar in tijden van gruwel, zoals nu weer, neig je toch naar wat Sting zingt: history will teach us nothing.

En in tijden waarin het goed gaat, zijn we allemaal progressieve hegelianen. Wie heeft gelijk? Dat is een zinloze strijd. De twee lopen gelijk op. Of er nu meer of minder geweld is, we zien wat er gebeurt en dat verscheurt ons. Zoals Theseus zegt: 'Ik wil vrede, ik laat het volk spreken.' Zelf kom ik uit Les trente glorieuses, de vredevolle jaren tussen 1945 en 1973, die van de vermaledijde boomers. We waren in de waan dat het de goeie kant opging met vrouwenrechten, emancipatie, homorechten, abortus, tolerantie, en op al die fronten wordt de klok teruggedraaid. Ik weet nog dat ik tegen mijn zoon zei dat hij misschien weer een oorlog zou meemaken in Europa. Enkele jaren verder moest ik daaraan toevoegen: en uw vader misschien ook. Even later was het zover."

Maakt u dat droevig of boos?

"Ik ben verontrust door wat ik zie als een crisis van het kritische denken. En ik probeer een waakzaam burger te zijn, zoals Plato het bedoelde. De schade die extreemrechts en populisme berokkenen ... QAnon, Rush Limbaugh, dichterbij een toneel-regisseur die als een stormram door de culturele sector wil gaan, een -kerel die verdorie heeft gestudeerd aan de academie waar ik altijd les gegeven heb. Aan de UGent stemmen studenten rechtser dan hun proffen. Wat voor progressieve christenen veertig jaar geleden doorging als normaal menselijk medegevoel, wordt tegenwoordig weggezet als -extreemlinks. Solidariteit met zwakkeren, met mensen die asiel zoeken. Naastenliefde is solidariteit. Maar ik heb geen zin om woedend te zijn, want dat is alleen met je eigen emotie bezig zijn."

Volstaat waakzaamheid nog op een bepaald moment?

"Je moet activistisch zijn, voor je mening opkomen. Waakzaam betekent voor mij ook deelnemen aan het debat. Niet als een politicus, ik doe het op mijn manier, als schrijver. Ik zal niet uit de weg gaan en mijn waarden blijven verdedigen. En niet alleen de mijne, waarden zijn intersubjectief. Daar gaat democratie over. Theseus somt ze op tegen de heraut van Thebe: barmhartigheid, rechtvaardigheid, een slachting voorkomen ... Dat kun je zo actualiseren: hoelang wordt er al niet gepleit voor een diplomatieke oplossing in Gaza? Ik volg zowel Joodse websites als die van linkse activisten, maar er is geen gesprek meer. De ene zegt: 7 oktober wordt verdrongen, en dat is juist. Het wordt te weinig benadrukt wat de pogrom van 7 oktober heeft aangericht. En aan de andere kant heb je de gruwel van Gaza. Dezelfde waarden worden bepleit met dezelfde woorden, maar ze komen uit bij een tegengesteld standpunt. De democratie zit vast in een crisis van de kritiek."

Kan kritisch denken wel zonder -zelfkritiek?

"Nee, je moet eerst je eigen positie kunnen inschatten. De meningsvorming is heel nerveus geworden. Mensen willen vooral hun gelijk -halen. Er is geen overleg meer over welke feiten we naast elkaar leggen en welke waarden we daarrond spinnen. Dat is ook allemaal heel bewerkelijk, dat kan alleen met mensen die tijd en energie hebben. Iemand die tien uur per dag moet werken en twee koters op te voeden heeft, is niet bezig met Gaza zoals jij en ik. Een heel deel van de bevolking is kwaad, voelt zich verloren, waait mee met welke wind ook. Je kunt het ze amper kwalijk nemen."

Het zijn ook de mensen die u wellicht niet bereikt met Het lied der smekende moeders.

"Elke schrijver die met engagement in de samenleving staat, denkt terug aan de tragedie van Louis-Paul Boon. Hij wou de grote schrijver van de arbeiders zijn, maar het waren de hoogopgeleiden die hem lazen. Vandaar zijn verbittering. Dit weekend las ik in een interview met Dimitri Verhulst nog dat hij dacht meer -invloed te kunnen hebben. Als schrijvers zijn we

ook gewoon burgers als iedereen, met onze kinderen en zorgen. Schrijvend menen we daar iets aan te kunnen doen.”

Met gemengde gevoelens dan? Ondanks uw talent en taligheid schiet de communicatie soms nog te kort.

“Ik twijfel niet aan mijn taak, nee. Ik doe wat ik moet doen. Anders zou ik de hert op moeten, mijn waarden uitdragen op een pensenkermis, gaan praten voor mensen die mij niet willen zien. Dat is de taak van de politicus, niet de mijne. Wat ik wel graag zou zien, is een openbare omroep waar je, al is het twee uur per week, schrijvers en intellectuelen laat praten, voorbij de actualiteitsdiscussies, waar het over klimaatverandering en inburgering mag gaan, wat die vertegenwoordigen, waarom ze geïsoleerd worden.”

Ontspannen én optillen. Om het geen volksverheffing te moeten noemen.

“Dat durf ik amper nog in de mond te nemen. Velen vinden het betuttelend en elitair, en dat is zonde. Veertig jaar heb ik les gegeven, altijd vanuit deze instelling: ik sta hier voor jullie, maar op elk moment mag je het woord overnemen. Ik weet niet zeker of ik het beter weet, maar ik weet wel dat ik meer gelezen heb, dat het mijn beroep is om erover na te denken en ik het recht heb om iets te zeggen. Een *captatio benevolentiae*: om die en die reden zou ik graag iets met jullie delen. Het zou een voorzichtige weg kunnen zijn naar volksverheffing, die in een zo kwade reuk staat. Democratie is volledig horizontaal geworden, en dat heeft veel voordelen, maar ook het nadeel dat niemand nog op een trapje mag staan. Zonder populisme of demagogie kunnen zeggen: hier lig ik wakker van. Van politieke debatten word ik fysiek misselijk. Ik ga niet mee in het schelden en het negativisme. Kunnen we het een beetje waardig houden?”

Mocht u wel een politicus zijn: hoe zou u het aanpakken?

“Met gigantische informatiecampagnes om al die kleine gemeenschappen te bereiken, in alle mogelijke talen, op alle mogelijke toonhoogten. Luisteren naar de boosheid en er daadwerkelijk iets mee doen. Burgerinitiatieven zijn een eerste stap om de zieke democratie te helpen. We zitten in een enorme transitieperiode en het zal er niet op verbeteren. Hoe bestaat het dat een van de leidinggevende politici in dit landje de ecologische partijen als zijn grootste vijanden ziet? Op welke planeet leeft zo iemand? Er zijn -zoveel mogelijkheden, in het onderwijs, in de media. Redacties moeten weerstaan aan de clickpolitiek en diepgaande analyses blijven maken. Betaalmuren stoten minder gelet-terden af. Waarom geen laagdrempelige publieke website gesubsidieerd door de overheid met gratis informatie en panels die niet ontaarden? Waar mensen weer leren discussiëren.”

Hoe denkt u op 10 juni wakker te worden? Op z'n minst, en op z'n best, met hoop?

“Mijn essay *Verschuivingen* eindigt met de cultuur van de hoop. Uit *Das Prinzip Hoffnung* van Ernst Bloch, die geweldige, associatieve schrijftuur, heb ik onthouden dat hoop niet zozeer een emotie is – tegenwoordig is alles emotie. Hoop is een culturele keuze. Hoop is actief, ze is het tegenovergestelde van passivisme. We moeten blijven hopen, onze morele waardigheid behouden. Een groot deel van de bevolking hetzt niet, wil geen haatspraak verkopen, droomt ervan in een harmonieuze samenleving de ware problemen aan te pakken: integratie, klimaat, armoede, sociale rechtvaardigheid, volksgezondheid. Ongeacht de uitslag zal ik mijn -houding niet veranderen. En blijven staan waar ik voor sta.”

Hoop, het woord is mannelijk, maar zijn vrouwen, smekende moeders, onze hoop?

“Ik besef zeer goed dat er ook Meloni's bestaan en dat we daar niet -naïef over moeten doen. Maar omdat vrouwen weten wat het is om leven op de wereld te zetten en een pijn te voelen

waar wij mannen niks over weten, omdat zij doordrongen zijn van verbondenheid, denk ik dat de kans groot is dat ze opkomen voor de waarden, eerder dan voor de – mannelijke – principes. En zo zijn we terug bij het conflict in Thebe: waarden tegenover principes. Helaas slaan we altijd weer door naar de kant van de principes. Het opnemen voor de democratie betekent dan ook een niet-perfect systeem verdedigen, er je bewust van zijn dat de -ultieme oplossing niet bestaat, dat het moeilijk zal blijven.”

Wie is Stefan Hertmans?

- 73 jaar
- Schrijver, dichter en essayist
- Brak bij het brede publiek door met Oorlog en terpentijn (2013), waarvoor hij de AKO literatuurprijs won
- Publiceerde daarna de romans De bekeerlinge (2016) en De opgang (2020)
- Legde in de essaybundel Verschuivingen (2022) de vinger op het veranderende tijdsgewricht
- Won in 2019 de Constantijn Huygens-prijs voor zijn hele oeuvre

Henri Bontenbal: Een politiek van hoop

In het kerstreces bekeek ik de documentaire ‘The Swedish Theory of Love’. In deze documentaire uit 2015 schetst filmmaker Erik Gandini een somber beeld van de Zweedse samenleving. De Zweedse welvaartsstaat verzorgt haar burgers van de wieg tot het graf, zorgt voor gelijke kansen voor iedereen en faciliteert dat de Zweden onafhankelijk van elkaar kunnen leven. Maar dit individualisme heeft een donkere keerzijde: de helft van de bevolking woont alleen en een kwart van de Zweden sterft in eenzaamheid.

In de film is te zien hoe vrouwen kiezen voor alleenstaand moederschap door online te shoppen bij een spermabank; het pakketje wordt keurig, inclusief handleiding, thuisbezorgd. Speciale teams van de overheid ruimen de woningen leeg van ouderen die, zonder dat iemand het opmerkte, zijn overleden. Ze worden door niemand gemist. Het moderne ideaal van onafhankelijk willen zijn brengt ons uiteindelijk eenzaamheid, zo vertelt de film. Socioloog Zygmunt Bauman vat het in de film zo samen: ‘Aan het eind van onafhankelijkheid wacht geen geluk maar een leegte, een zinloosheid van het leven en een enorme, onvoorstelbare verveling.’ De Britse rabbijn Jonathan Sacks zou ongetwijfeld hoofdschuddend naar de documentaire gekeken hebben. Want de samenleving zoals deze wordt geschetst in de documentaire is precies de samenleving waar Sacks in al zijn boeken voor waarschuwt. Als het sociale weefsel, dat mensen bindt in een samenleving, verdwijnt en als mensen elkaar niet meer nodig denken te hebben, dan is het individu uiteindelijk overgeleverd aan de staat of de markt en rest de eenzaamheid. Wie boeken van Sacks leest, ontdekt al snel een aantal rode draden in zijn werk. In dit essay wil ik die rode draden beschrijven aan de hand van een viertal kernbegrippen.

Verantwoordelijkheid

In zijn boek Een gebroken wereld heel maken beschrijft Sacks wat hij beschouwt als de kern van het geloof van het jodendom, namelijk: de ethiek van verantwoordelijkheid. Het jodendom is namelijk sterk op het aardse gericht. God navolgen betekent allereerst de noden van de armen

lenigen, zieken bezoeken en kwetsbaren helpen. In het gelaat van de ander zien we God, die ieder mens naar Zijn beeld geschapen heeft. Het heilige en goede zijn geen gescheiden werelden, maar horen onlosmakelijk bij elkaar. Voor de mens wordt een belangrijke rol weggelegd, want hoewel we God niet zijn, maar kwetsbare, eindige mensen, zijn we tegelijkertijd een – weliswaar zwakke – afspiegeling van God en in die kwetsbaarheid en eindigheid wordt ons gevraagd recht te doen, aan onze medemens en aan de schepping. Wij worden gevraagd medeschepper te zijn van een wereld die nog niet af is. Daarin ligt de zin van ons bestaan.

God gelooft in ons, zo vat Sacks de ethiek van verantwoordelijkheid samen. Hij neemt ons serieus en maakt ons verantwoordelijk. We zijn partners in Zijn scheppingswerk. In de woorden van Sacks: 'De God die de wereld met liefde geschapen heeft, roept ons op om met liefde te scheppen. De God die ons het geschenk van de vrijheid heeft gegeven, vraagt ons daar zo gebruik van te maken, dat de vrijheid van anderen erdoor wordt geëerbiedigd en versterkt. God, de volstrekt Andere, vraagt ons om de menselijke ander de hand te reiken. Hij is niet zozeer een God die als strateeg interenieert als wel de God die onderwijst. Hij doet niet wat wij graag willen, maar leert ons te doen wat Hij wil. Leven is: door God geroepen worden tot verantwoordelijkheid.'

In het jodendom staat dus de eigen verantwoordelijkheid centraal. We kunnen veel vraagtekens stellen bij de toestand van de wereld. De wereld hoort niet zo te zijn zoals ze is, maar die situatie is niet onvermijdelijk. 'Voor wie is aangesproken door de profeten is het onmogelijk geen sociaal geweten te hebben. De boodschap die zij brengen in de naam van God is: aanvaard verantwoordelijkheid.' Die verantwoordelijkheid is, zoals de titel van zijn boek luidt: een gebroken wereld heel maken. 'Eén enkel leven – hebben de wijzen gezegd – is als een heelal. Red een leven en je redt een wereld. Verander een leven en je begint de wereld te veranderen.'

Verbond

Het tweede kernbegrip dat ik er uitlicht, is het begrip verbond. Want de ethiek van verantwoordelijkheid gaat niet alleen over het individu, maar ook over de samenleving. De kern van zijn kritiek is dat de samenleving steeds vaker wordt beschouwd als een contract, maar niet als een verbond. Wat is het verschil tussen een contract en een verbond? Een contract wordt afgesloten op grond van het welbegrepen eigenbelang van beide partijen. Beide verwachten er voordeel van. Dat is ook de gedachte achter het concept van het sociale contract, zoals invloedrijke denkers als Hobbes, Locke en Rousseau dat hebben ontwikkeld. Daarin staat de gedachte centraal dat mensen als autonome en vrije individuen in alle redelijkheid kunnen bedenken wat het beste voor hen is en op basis daarvan vrijwillig afspraken maken met andere autonome, vrije wezens om bepaalde vrijheden op te geven en de staat het gezag te geven in te grijpen op deze vrijheden. In contractdenken ligt de nadruk op het individu als drager van rechten, maar veel minder op het individu als drager van verantwoordelijkheden en verplichtingen.

Het mens- en maatschappijbeeld van het jodendom (en van het christendom en van de christendemocratie als politieke filosofie) staat daar haaks op. Daarin staat niet het autonome individu centraal, maar de persoon als onderdeel van een gemeenschap, een persoon die geroepen wordt tot verantwoordelijkheid, voor zijn naaste en voor deze wereld. Dus geen doorgesloten individualisme! De gemeenschap draagt de persoon en de gemeenschap wordt gedragen door personen. Het verbond staat tegenover het contract. Het contract gaat over transacties, het verbond over relaties. 'Een contract gaat over jou en mij, een verbond gaat over ons, over identiteit.' Het contract creëert een staat en een markt, maar geen samenleving.

Het contractdenken leidt ertoe dat burgers verwachten dat de overheid diensten verleent in ruil voor het betalen van belastingen. Uiteindelijk kan dit contractdenken samenlevingen niet bij elkaar houden. Het verbondsdenken kan dat wél, schrijft Sacks: 'Het is mijn vaste overtuiging dat het verbondsbeginnsel de kracht heeft om de wereld te veranderen. Ze ziet relaties niet in termen van belangen maar in termen van morele loyaliteit. Alles wat ze aanraakt verandert, van huwelijk tot vriendschap en van economie tot politiek. Dat doet het verbondsbeginnsel door zelfgerichte individualisten te veranderen in een gemeenschap die het algemeen welzijn zoekt.' Dit verbondsdenken overlapt met begrippen als sociaal kapitaal, wederzijds altruïsme en civil society.

Denken in verbondsrelaties is noodzakelijk om de grote maatschappelijke vraagstukken, zoals het klimaatvraagstuk, aan te pakken. Voor het oplossen van deze vraagstukken is een sterke samenleving nodig waarin niet het individu en de vervulling van zijn of haar wensen centraal staat, maar het algemeen belang; waarin zorgen voor elkaar net zo belangrijk is als zorgen voor jezelf; waarin de samenleving geen contract is, maar 'een verbond tussen de doden, de levenden en de ongeborenen', zoals de filosoof Edmund Burke het verwoordde. Voor een sterke samenleving is minder ik en meer wij nodig.

Hoop

Het derde kernbegrip in het werk van Sacks is de hoop. Hij plaatst de hoop tegenover de tragedie, zoals we dat in de klassieke wereld tegenkomen. 'Hoop en tragedie verschillen niet met betrekking tot de feiten maar wel in interpretatie en verwachting. Ze verschillen vooral in moreel opzicht. Wie hoopt, doet zijn best. Wie gedesillusioneerd is, aanvaardt.' Hoop is ook niet hetzelfde als optimisme. 'Optimisme is het geloof dat de wereld bezig is beter te worden; hoop is het geloof dat wij, met elkaar, de wereld beter kunnen maken. Optimisme is een passieve deugd, hoop een actieve. Er is geen moed voor nodig om optimist te zijn, maar om te hopen is veel moed nodig.'

In 1997 publiceerde Sacks zijn boek 'The Politics of Hope', een boek dat nog uiterst actueel is. In dit boek maakt hij reeds het onderscheid tussen contract en verbond, en beschrijft hij hoe de 'libertaire revolutie' sinds de jaren zestig ervoor zorgde dat niet langer het algemeen belang en een gedeelde morele horizon het uitgangspunt van politiek handelen zijn, maar de wending naar het individu werd ingezet, waarin moraliteit als keuze, het negatieve vrijheidsbegrip en de focus op zelfexpressie centraal staan. Instituties als het gezin, het onderwijs en gemeenschappen kwamen in de verdrukking. Het leidt tot een samenleving zoals in *The Swedish Theory of Love*: individuen die onafhankelijk zijn, maar toch vaak ook eenzaam, boos en bang.

Maar dat leidt er bij Sacks niet toe dat hij, zoals sommige communitaristen, de toekomst alleen maar somber bekijkt. Want het tij kan keren, de toekomst is nooit hopeloos! Sacks citeert geregeld Robert Putnam, die ook in zijn meest recente boek weer laat zien dat het maatschappelijke tij kan keren en er weer nieuwe gemeenschapszin ontstaat.

De rabbijn waarschuwt voor de wanhoop, want zij is, ook in de politiek, vaak de makkelijkste optie. Het gevoel van machteloosheid in de samenleving kan gemakkelijk door de politiek misbruikt worden door degenen die op macht uit zijn. Angst kan makkelijk omslaan in woede, geweld en xenofobie. Of in moedeloosheid, lafheid, berusting. Sacks noemt dit een politiek van de wanhoop. We herkennen deze politiek ook op dit moment.

Ook nu is een politiek van hoop het antwoord op de onvrede in de samenleving, zo is mijn overtuiging. Een politiek van wanhoop grijpt aan bij het wantrouwen en onbehagen dat er in de samenleving is, verwoordt deze luid en duidelijk en is haar megafoon. Een politiek van hoop daarentegen gaat niet voorbij aan het onbehagen in de samenleving, maar kiest wel heel bewust als aangrijpingspunt de kiemen van verandering, de kiemen van hoop, die er altijd ook in de

samenleving aanwezig zijn. Dat is de kern van de christendemocratie. In de woorden van rabbijn Sacks:

‘Het enige tegengif tegen angst is verantwoordelijkheid: de weigering te geloven dat we niets kunnen doen, de beslissing om nooit onze toevlucht te nemen tot het beschuldigen van anderen, waardoor we hen tot zondebok maken voor onze frustraties en angsten. Klagen is makkelijk: zeggen dat het de schuld van een ander is. Moed wordt geboren op het moment dat we besluiten om in plaats van te klagen persoonlijk protest aan te tekenen tegen het kwaad in de wereld door goed te doen, hoe onbeduidend ook. (...) Iedere goede daad, elk helend gebaar ontsteekt een kaars van hoop in een donkere wereld.’

Moraal

In zijn boek ‘The Politics of Hope’ schetst Sacks wat hij elders een ‘culturele klimaatverandering’ heeft genoemd, ‘a bloodless revolution of the most radical kind’. Dat is de verschuiving in de samenleving sinds de jaren zestig van liberalisme naar libertarisme. In het gedachtegoed van het klassieke liberalisme werd een gemeenschappelijke moraliteit gecultiveerd, het belang van deugden benadrukt en belangrijke instituties zoals het gezin, religieuze organisaties en scholen gekoesterd. Deze werden als onmisbaar beschouwd voor het goed functioneren van een samenleving. De staat moest garant staan dat de voorwaarden om deze vrijheid om zich op deze manier met elkaar te verbinden, gemeenschappen te vormen en de deugden te beoefenen, in stand werden gehouden en niet door een dominante overheid of markt werden beperkt.

Er deed zich echter een culturele revolutie voor in het Westen en het libertarisme werd de dominante filosofie. In het libertarisme werd de rol van de staat veel groter (welvaartsstaat), werd de staat de garant voor de bescherming van individuele vrijheden van burgers en de ontplooiing van hun individuele doelen. Vrijheid is vooral de bescherming van de individuele keuze en moraal is een zelf gekozen, persoonlijke waarde. Deze culturele klimaatverandering is de verschuiving van het ‘wij’ naar het ‘ik’. Sacks schrijft in zijn boek ‘Moraal’: ‘Het zijn de langetermijnconsequenties van het nooit eerder vertoonde experiment dat een halve eeuw geleden in heel het Westen van start ging: de verschuiving van ‘wij’ naar ‘ik’.’

Met deze verschuiving verdween ook een gemeenschappelijke moraal, die essentieel is voor het voortbestaan van een vrije samenleving. Want een vrije samenleving is een morele prestatie: ‘Maatschappelijke vrijheid kan niet alleen door markteconomie en liberaal-democratische politiek in stand worden gehouden. Daar is een derde element voor nodig: moraal, betrokkenheid bij het welzijn van anderen, actieven inzet voor rechtvaardigheid, compassie, een bereidheid niet alleen bezig te zijn met wat goed is voor mij, maar wat goed is voor ons allemaal.’ De ziekte van deze tijd is de tendens om het zelf in het centrum van het morele leven te plaatsen. Ja, we zijn niet amoreel geworden en we varen op een moreel kompas. ‘Maar ons ethisch vocabulaire switchte naar een lawine van nieuwe concepten en denkbeelden: autonomie, authenticiteit, individualisme, persoonlijke ontwikkeling, zelfexpressie, eigenwaarde. (...) Een vrije samenleving is een morele prestatie, een prestatie die wordt gerealiseerd door ons en onze gewoonten op het gebied van denken, praten en doen. Moraal kan niet worden uitbesteed omdat het afhankelijk is van ons allemaal. Zonder zelfbeheersing, zonder het vermogen nee te zeggen tegen onze instincten en zonder de gewoonten van het hart die we deugden noemen, zullen we ten slotte onze vrijheid verliezen.’ Zonder gemeenschappelijke moraal is er geen vrijheid, zonder de publieke moraal staat het individu weerloos tegenover de staat.

Inspiratie voor christendemocratie

Rabbijn Jonathan Sacks is één van mijn inspiratiebronnen in de politiek. In de eerste plaats is de rabbijn, die zelf veel over de profeten geschreven heeft, zelf ook een profetische stem in het

publieke debat. Sacks was niet bang om standpunten in het publieke debat in te nemen zonder zijn eigen geloofsovertuiging te verloochenen. Integendeel, zijn geloofsovertuiging was de bril waardoor hij naar de samenleving keek en hem in staat stelde haar kritisch te beschouwen. Hij bracht deze geloofsovertuiging ook actief in het maatschappelijk debat in.

Sacks is daarnaast een cultuurcriticus, maar uiteindelijk is zijn boodschap niet somber, zoals bij andere cultuurcritici. Zijn boodschap is een hoopvolle boodschap: de wereld is niet zoals zij behoort te zijn, maar we kunnen met elkaar verandering realiseren. De rabbijn doet steeds een beroep op het hoogste in de mens, namelijk zijn ethiek van verantwoordelijkheid. Sacks weet dat de mens een kwetsbaar wezen is en een gemeenschap nodig heeft om echt mens te zijn.

Een politiek van hoop, tegenover een politiek van wantrouwen en cynisme: dat is de opdracht die rabbijn Sacks de christendemocratie heeft meegegeven. Ik ben er stellig van overtuigd dat een politiek van hoop de koers is die de christendemocratie toekomst geeft. Want hoop doet leven.

H. Bontenbal is lid van de Tweede Kamer voor het CDA.

Mailadres: h.bontenbal@tweedekamer.nl

Nee, meneer De Wever, het is niet mijn schuld als u straks verliest van Vlaams Belang

Politici die de academische wereld de schuld geven van het succes van radicaal-rechts? Veel gekker moet het niet worden, vindt Ive Marx.

Ive Marx in De Standaard 28 mei 2024

Ive Marx is hoogleraar (UAntwerpen) en doceert vooral in de opleiding sociaal-economische wetenschappen. Zijn column verschijnt tweewekelijks op dinsdag.

Het was perfect voorspelbaar. Na de migranten en de uitkeringstrekkers zijn wij aan de beurt. De academici, de professoren, het onderwijzend personeel dat uw kinderen indoctrineert en misvormt. La mala educación! Bart De Wever, de man die in zijn eentje het begrotingstekort zou kunnen dichtrijden als hij een euro kreeg voor elke gevatte oneliner, zegt het zo: "Hele generaties cultuurmakers, journalisten en opiniemakers worden aan onze humane faculteiten opgeleid tot mensen die hetzelfde denken. Met hun ergerlijke morele superioriteit creëren zij de humus waaruit een partij als Vlaams Belang kan groeien."

Kijk eens aan, als hij straks de verkiezingen verliest, is dat ónze fout!

Nee, meneer De Wever, het is niet mijn schuld als u straks verliest van Vlaams Belang

Dat komt allemaal zo uit Verkiezingen winnen voor dummies. Migrant, uitkeringstrekkers en linkse intellectuele snobs – laten we die eens goed aanpakken. Het is een beproefde electorale strategie. "People have had enough of experts", zei Michael Gove, een notoir brexiteer, vlak voor het referendum. Wat bracht het op? De beloofde camions vol geld? Nee, lege winkelrekken en uren in de rij staan in Europese luchthavens, terwijl EU-onderdanen fluitend voorbijlopen. Ondertussen zegt zowat twee derde van de Britten dat het een grote vergissing was.

Goed, academici hebben natuurlijk niet altijd gelijk. Maar zijn de universiteiten één grote marxistische inteelt-fabriek? Volgens een recente enquête van het studentenblad Veto kunnen ze geitenwollensokken, zuurdesemstarter en bakfietsen maar beter de standaard-uitrusting maken aan de KU Leuven. Zowat 40 procent van het personeel stemt voor Groen, zo lazten we in de kranten. De enquête werd beantwoord door 425 van de ongeveer 13.000 personeelsleden, oftewel 3 procent. Van geen kanten representatief dus, maar laat dat soort details een goed verhaal niet in de weg staan.

Maar het zal zeker kloppen dat een zekere progressieve instelling eigen is aan het hoger onderwijs. Dat is niet noodzakelijk altijd omdat de “facts a well-known liberal bias” hebben. Als Vlaams Belang nonsens vertelt, dan klinkt het weerwerk van de collega’s vaak harder en luider dan als Groen onzin verkoopt. Twee weken geleden schreef ik hier nog over het ongeloofwaardige plan van Groen om de armoede als bij toverslag te laten verdwijnen. Het blijft daarover merkwaardig stil, terwijl er lustig met scherp wordt geschoten op de al even ongeloofwaardige plannen om migratie een halt toe te roepen.

Toch vind ik dat er voldoende diversiteit in denken is aan onze universiteiten. Neem mijn collega’s (en vrienden) Stijn Baert en Wim Van Lancker. Beiden zijn uitstekende wetenschappers die onderzoek doen met internationale uitstraling. Mochten die twee in de Verenigde Staten werken, dan gaven ze al lang voor een riant salaris aan een topuniversiteit les aan studenten met rijke en goed geconnecteerde ouders. Hier kan iedere student bij hen in de les gaan zitten. Dat is zo mooi aan ons onderwijs, we vergeten het weleens.

Ze zijn ook allebei prominent in het publieke debat aanwezig. Als het over uitkeringen gaat, dan vindt Baert dat werken bovenal moet lonen. Van Lancker hecht meer belang aan de vraag of die uitkeringen sociale bescherming bieden. Allebei spreken ze met échte kennis van zaken, niet met tweedehandse kennis van Wikipedia of – god verhoede – X. Wat een zegen voor het publieke debat.

Dat leidt dus tot een rijk en evenwichtig debat. Dat is ook wat studenten aan onze universiteiten en hogescholen voorgeschoteld krijgen, denk ik. Diverse opinies en invalshoeken. Het zal allicht wat verschillen van richting tot richting. Zo zullen economen meer belang hechten aan economische groei, sociologen aan gelijkheid, psychologen aan welbevinden, enzovoort. (Daarom ga je trouwens het best sociaal-economische wetenschappen studeren in Antwerpen, zeg ik er maar even in alle objectiviteit bij, als voorzitter van die opleiding.)

De notie dat linkse dogmatici ons hoger onderwijs in hun greep houden is een spookbeeld dat politici hebben gecreëerd om de academische wereld de schuld te kunnen geven van hun eigen onvermogen. Het is een discours dat vanuit de VS komt overwaaien. Waar het trouwens voor alle duidelijkheid niet helemaal een spookbeeld is. Ik kom er vaak en het valt me moeilijk om te beschrijven hoe anders de atmosfeer er is dan hier. Ronduit benauwend soms. Er kan geen twijfel over bestaan dat sommige opleidingen daar bevolkt worden door ideologen en activisten van het drammerigste soort, ook aan de topinstellingen. De zogenoemde ‘diversity statements’ die sollicitanten voor academische jobs vaak moeten toevoegen, zijn niet minder dan politieke en ideologische lakmoes-proeven. Daar zijn we hier gelukkig nog heel ver van af.

De bewering dat de opkomst van radicaal-rechts eigenlijk de schuld is van activistische professoren, is een afleidingsmanoeuvre om het eigen falen en onvermogen te verhullen.

Misschien moeten sommige politici met hun partijdotatie eens een paar grote spiegels kopen in de plaats van vastgoed.

Extreemrechts populisme zal juist meer migratie in de hand werken, in plaats van minder'

Dirk Draulans, bioloog en redacteur bij Knack – 3 juni 2024

Migranten krijgen de schuld van veel van wat er misloopt in onze maatschappij. Via een tussenstation hebben ze zelfs een nefast effect op onze strijd tegen de klimaatopwarming. Europa is het continent dat het snelst opwarmt als gevolg van de klimaatcrisis, die wij in de hand werken door ons massaal gebruik van fossiele brandstoffen zoals olie en gas. Verwonderlijk is dat niet, want Europa was instrumenteel in het aan gang zwingelen van de industriële revolutie die ons wel extra comfort verschafte, maar nu slachtoffer van haar eigen succes dreigt te worden. De dramatisch snelle klimaatopwarming is er namelijk een rechtstreeks gevolg van.

We exporteerden ons industrieel succes ook naar de rest van de wereld. Noord-Amerika en China sprongen met wat vertraging gezwind op de kar. De rest volgde later. Iedereen wil mee op de trein.

Wereldwijd is de temperatuur nu gemiddeld 1,5 °C hoger dan voor de industriële revolutie, en we lijken op weg naar een stijging met 3 °C. Dat is nog eens dubbel zoveel als waar we nu al mee worstelen. De veranderende weerspatronen, met extreme overstromingen en langdurige droogteperiodes waar we de jongste jaren constant mee te kampen krijgen, zijn maar een begin en in het slechtste geval een flauw afkooksel van wat er op ons zal afkomen.

Elders in de wereld gaat de opwarming misschien wel wat trager, maar de gevolgen kunnen er ernstiger zijn, omdat het er al droger, natter of stormachtiger is dan bij ons. 'Een beetje meer' heeft dan een verhoudingsgewijs groot effect. De oorlogen en andere chronische ongeregelheden in Afrika en het Midden-Oosten zijn mee een gevolg van het feit dat mensen het er steeds moeilijker krijgen om te overleven. Een verhitte van de levenssfeer kan ook de gemoederen verhitten.

Maar lang niet alle migranten die bij ons toekomen, zijn oorlogsvluchtelingen. De meerderheid zijn wat wij nogal verbloemend 'economische vluchtelingen' noemen: mensen op zoek naar een beter leven, dat ze hopen bij ons te vinden. Een stijgende proportie in die categorie kan als klimaatvluchtelingen bestempeld worden, omdat hun dikwijls zo al precare levensomstandigheden extra bemoeilijkt worden door de verhitte van de atmosfeer.

Alle ernstige demografische analyses van de klimaatproblematiek voorspellen dat de vluchtelingenproblematiek van vandaag klein bier zal blijken te zijn in vergelijking met wat ons in de tweede helft van de eeuw te wachten staat, als we er niet in zullen slagen de klimaatcrisis onder controle te brengen. In het slechtste geval zal meer dan 1 miljard mensen naar een buitenland moeten trekken om de kansen op een leefbaar leven te verhogen, omdat steeds

grotere delen van de wereld onder druk van de opwarming zullen verwoestijnen. Blijven betekent dan een reële kans om snel te sterven – zie de brulapen die de jongste weken in Mexico onder een aanhoudende verzengende hitte dood uit de bomen vallen.

Zelfs in Europa verhit de klimaatopwarming niet alleen het weer, maar ook de gemoederen. De nakende verkiezingen dreigen een sterke ruk naar rechts als resultaat te hebben. In hun degoutant verkiezingsdrukwerk ‘Vlaanderen Weer Van Ons’, dat het Vlaams Belang in de Vlaamse bussen meende te moeten droppen, wordt zo goed als alles wat er in onze maatschappij misloopt in de schoenen van migranten geschoven (en een beetje in die van de Walen).

Het oppoken van de animositeit, soms zelfs haat, jegens migranten is de core business van het Vlaams Belang, dat met zijn uitermate populistisch discours de groeiende schare mistevredenen in onze maatschappij aan zijn kant wil krijgen. Elders in Europa gebeurt iets vergelijkbaars.

Tegelijk willen partijen als het Vlaams Belang niet weten van een efficiënte strijd tegen de klimaatopwarming. ‘Klimaatwaanzin’, luidt het op de laatste pagina van het vodge papier van het Vlaams Belang, ‘die onze economie zal vernietigen’. Op dezelfde pagina luidt het nochtans ook dat ‘onze kinderen en kleinkinderen een betere toekomst verdienen’.

Hoe die twee te rijmen vallen, is een raadsel. Als je onze kinderen en kleinkinderen een betere toekomst wil geven, is strijd tegen de klimaatopwarming een must. Recent rekenden wetenschappers in het wetenschappelijk topvakblad Nature uit dat bij ongewijzigd beleid de economische verliezen als gevolg van de klimaatopwarming tegen 2060 zullen oplopen tot meer dan 23.000 miljard euro per jaar, of een kwart van wat de wereld vandaag collectief aan economische omzet genereert. De klimaatopwarming zal onze economie vernietigen, niet de ‘klimaatwaanzin’ van ‘klimaathysterici’.

In feite breidt het Vlaams Belang de dekking van zijn slogan ‘Eigen Volk Eerst’ op die manier uit naar de eigen generatie. Alleen wie nu volwassen is, verdient een betere toekomst. Er wordt geen rekening gehouden met de vraag hoe de kinderen en kleinkinderen het zullen moeten zien te rooien op een oververhitte planeet, waarop de landbouwproductie wereldwijd zal sputteren. Als de mensen die vandaag moeten kiezen maar het gevoel hebben dat er aan hen gedacht wordt, meer moet het niet zijn. De ‘anderen’, in casu ook kinderen en kleinkinderen, moeten later zelf maar zien hoe ze hun problemen oplossen.

Zo dreigt de animositeit jegens migranten uit te monden in een beleid dat de strijd tegen de klimaatopwarming ‘waanzin’ noemt. In die zin verergeren migranten, ongewild, als speelbal van platte en contraproductieve politieke spelletjes, de klimaatcrisis.

In Nederland zie je al de eerste signalen dat maatregelen om onze omgeving leefbaar te houden, dreigen te worden teruggeschroefd. Zelfs als een klimaatproblematiek-ontkennend beleid slechts vijf jaar zou aanslepen, zal het later nog moeilijker worden om de klimaatcrisis onder controle te brengen dan nu al het geval is. Dan zal er nog meer druk komen op mensen in Afrikaanse en andere warme landen, zodat er nog meer migratie zal volgen. De hamvraag is hoeveel miljoenen er op de vlucht moeten slaan voor het onmogelijk wordt om Fort Europa zo hermetisch af te sluiten dat we migratie onder controle kunnen houden. Dan dreigen we echt overspoeld te worden.

De beste antimigratiemaatregelen die een partij als het Vlaams Belang kan nemen, zijn maatregelen om de klimaatopwarming aan te pakken. Dat gaat eventjes op de tanden bijten zijn, maar finaal zal het uitmonden in een klimaat dat niet alleen migratievriendelijker is, maar ook aangenamer en gezonder om in te leven. Ook de meerderheid van de migranten zou er trouwens voor kiezen om ‘thuis’ te blijven als het daar wat makkelijker leven zou zijn.

Het contraproductieve populisme van het Vlaams Belang en andere extreemrechtse partijen zal dus op termijn méér migratie in de hand werken in plaats van minder. Het zal leiden tot meer problemen voor onze kinderen en kleinkinderen in plaats van minder. Het dient uitsluitend het status-quo voor mensen die vasthouden aan de ijzeren routine van wat ze kennen. Maar zo werkt het helaas niet in de natuur, die draait op variatie en verandering, ook voor de mensheid. Van Grieken en co kunnen echter gerust hun ontwrichtende ding blijven doen: ze kunnen niet juridisch vervolgd worden voor hun misdadig ontkennen van de harde realiteit. Misschien moet er een systeem komen, waarin je beleidslui tot twintig jaar na de feiten (of zelfs meer) ter verantwoording kunt roepen voor een nalatig beleid, met de optie van zware werkstraffen om de gevolgen van hun non-activiteit te helpen remediëren. Misschien zouden ze dan wel twee keer nadenken voor ze besluiten de harde realiteit te negeren.

Maar wie zou zo'n systeem moeten implementeren? Dezelfde beleidslui? Het valt dus te vrezen dat kortzichtigheid de norm zal blijven. Onze kleinkinderen zullen er de gevolgen van dragen. En een massa potentiële migranten in de rest van de wereld.

Yair Golan, een held van 7 oktober, moet links in Israël reanimeren Een andere stem uit Israël

Deze nieuwe Labor-leider Yair Golan zit op dezelfde lijn als de internationale gemeenschap.

Van “linkse verrader” werd oud-generaal Yair Golan (62) op 7 oktober plots een Israëlische held, toen hij in zijn eentje jongeren ging redden op het belaagde Supernova-festival. Als nieuwe voorzitter moet Golan nu de zieltogende Labor-partij redden.

Jorn De Cock in De Standaard van 30 mei 2024

Drie tegenkandidaten bleken dinsdagavond kansloos tegen Yair Golan, oud-generaal en ex-vicechef van het Israëlische leger, in de voorzittersverkiezingen van de oppositiepartij Labor. Golan scoorde 95 procent van de stemmen. Decennialang was Labor dé machtspartij van Israël, maar sinds de moord op premier Yitzhak Rabin in 1995 zit de partij in een duikvlucht. Volgens de peilingen moet Labor nu uitkijken voor de kiesdrempel van 3,25 procent.

Dat de partij, die nog vier parlementsleden telt, haar hoop vestigt op Yair Golan, zegt iets over de politieke armoede bij Labor zelf. Golan was van 2019 tot 2022 parlements lid en een jaar viceminister van Economie voor de kleine Meretz-partij. Steeds weer creëerde zijn uitgesproken mening fricties. Als vicechef van het leger vergeleek hij al in 2016 de radicale tendensen in Israël met die in Duitsland in de jaren 1930: “Intolerantie, geweld, zelfvernietiging en moreel verval”, somde hij toen op.

De huidige extreemrechtse ministers in de regering van premier Benjamin Netanyahu, zoals Itamar Ben-Gvir en Bezalel Smotrich, noemt hij “messianistische nationalisten die ik niet het management van een kruidenierswinkel zou toevertrouwen”. Hun aanhang van agressieve

kolonisten omschreef hij als “verachtelijke onmenssen”. Golan noemt premier Netanyahu een “lafaard” en een “fundamenteel corrupte eerste minister die lak heeft aan het welzijn van de burgers”.

Redder in nood

Even onvervaard trok de oud-paracommando op 7 oktober 2023 zijn oude uniform en de legerlaarzen van zijn zoon aan, toen hij 's ochtends hoorde dat feestgangers van het Supernova-muziekfestival in Re'im om hulp smeekten in Whatsapp-groepen. Jongeren die konden weglopen voor de eerste aanvallers van Hamas, hielden zich in bosjes en boomgaarden schuil voor jagende schutters, terwijl het Israëliëse leger maar niet kwam opdagen.

De gepensioneerde generaal reed ernaartoe in zijn Japans autootje en leende een wapen in een kazerne. Golan ontweek Hamasstrijders, vond jongeren in velden en bossen, zette hen af aan het eerste militaire checkpoint en keerde dan terug. Journalist Nir Gontarz beschreef in de krant Haaretz hoe Golan ook Gontarz' zoon Amir redde: “Op sociale netwerken circuleerde een foto van Golan in uniform. Ik belde hem en hij zei: ‘Stuur me de precieze locatie van jouw zoon en ik breng hem.’ Ik dacht: meent die man dat nu echt?” Een halfuur later belde Amir vanuit het autootje van Golan.

“Iedereen die die dag probeerde te ontsnappen in een voertuig via de weg, werd doodgeschoten”, zei Golan later in een interview met nieuwssite Ynet. “Wie overleefde, waren zij die te voet in de velden waren gevlucht, en ik vond hen.” Tevoren werd Golan in rechtse kringen een “linkse verrader” genoemd, na 7 oktober gebeurde dat minder.

Politiek is de oud-generaal geen vredesduif, maar hij wil terug naar een “praktisch zionisme”. “Het is uiterst rechts dat losstaat van de realiteit”, zei hij. “Ze praten alsof we morgen miraculeus massa's Arabieren kunnen verdrijven.” Zo propageert hij de tweestatenoplossing die zijn verre voorganger Yitzhak Rabin, ook een oud-generaal, beoogde. Voor de bezette Palestijnse gebieden “hebben we maar twee keuzes”, aldus Golan, “annexatie of afscheiding”. “Het land verdelen is essentieel”, meent hij.

Tweestatenoplossing

In de 17 bewindsjaren van premier Netanyahu verschoof het “centrum” van de Israëliëse politiek én samenleving naar een verblind chauvinisme, en durfde zelfs Labor nog amper op te komen voor de tweestatenoplossing. In Gaza ziet Golan Hamas alleen verdwijnen als Israël de gematigde Palestijnse Autoriteit toestaat om daar de teugels over te nemen. Daarmee zit de nieuwe Labor-leider op dezelfde lijn als de internationale gemeenschap, en staat hij ver af van de Israëliëse regeringspartijen.

Yair Golan heeft twee hoofddoelen: “De regering doen vallen en links verenigen.” Daarvoor kan hij met Labor aansluiting zoeken bij de burgerbewegingen die al anderhalf jaar protesteren tegen de extreemrechtse regering-Netanyahu, bij enkele uitgesproken families van Israëliëse gijzelaars die nog altijd in Gaza vastzitten, en in een verbond met zijn oude partijtje Meretz. Vraag is hoeveel kiezers de oud-generaal meekrijgt op zijn nieuwe veldtocht.

Jebron Info

Wens je Jebron-Info niet meer te ontvangen, geef dan een seintje via mail.

Jebron vzw ; Open Huis voor Vorming en Pastoraat

Nieuw Mailadres : jebron@jebron.be

Nieuwe Website www.jebron.be

Nieuw Postadres: Hogeweg 50, 9320 Erembodegem

Raad van Bestuur: Inge De Bruyn, Paul De Witte, Luc D'Hooghe, Annie Maes, Kristien Renneboog, Erik Van Assche

Liturgieverantwoordelijke Paul De Witte